

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU2023 m. balandžio 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas), Algirdo Taminsko (pranešėjas) ir Egidijos Tamošiūnienės, teismo posėdyje kasacinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo UAB „Unipresta“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 13 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės bendrovės Vilniaus šilumos tinklų ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Unipresta“ dėl žalos atlyginimo; tretieji asmenys akcinė draudimo bendrovė „Gjersidige“, akcinė draudimo bendrovė „Compensa Vienna Insurance Group“, Estijos bendrovė „OÜ AGIO Ehitus“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sutartinę ir deliktinę civilinę atsakomybę, generalinio rangovo ir subrangovo rizikos ir atsakomybės paskirstymo taisykles, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė AB Vilniaus šilumos tinklai prašė teismo priteisti iš atsakovės UAB „Unipresta“ 34 809,14 Eur žalai atlyginti, 6 procentų dydžio metines procesines palikanas, skaičiuojamas nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Ieškovė nurodė, kad 2019 m. vasario 13 d. UAB „Unipresta“ atstovas pranešė AB Vilniaus šilumos tinklų darbuotojui, kad, atliekant darbus (*duomenys neskeltbini*) ir (*duomenys neskeltbini*) g. sankryžoje, galimai buvo pažeista šilumos tiekimo trasa, AB Vilniaus šilumos tinklų darbuotojai, atvykę į pažeidimo vietą, nustatė, kad buvo pažeista šilumos tiekimo trasa. Atliekant skubius avarijos likvidavimo darbus buvo nustatyta, kad pažeistas ne tik tiekimo, bet ir grįžtamasis vamzdis ŠTM-24, šis pažeidimas skubiai ir laikinomis priemonėmis 2019 m. vasario 15 d. buvo pašalintas. Tą pačią dieną 2019 m. vasario 15 d. buvo surašytas šilumos trastos pažeidimo aktas, bet ji UAB „Unipresta“ atsisakė pasirašyti. Avarijos metu buvo pažeistos ieškovei nuosavybės teise priklausančių šilumos tiekimo tinklų dalys (tiekimo ir grįžtamasis vamzdis), esančios (*duomenys neskeltbini*) ir (*duomenys neskeltbini*) g. sankryžoje.
- Ieškovė AB Vilniaus šilumos tinklai paaiškino, kad ji 2019 m. sausio 22 d. išdavė atsakovei UAB „Unipresta“ Akta-sutikimą Nr. 3 Teritorijos perdavimo statybos, remonto darbams atlikti šilumos tinklų apsaugos zonoje (toliau – ir Leidimas), kuriuo leido UAB „Unipresta“ nuo 2019 m. sausio 22 d. 13 val. iki 2019 m. vasario 8 d. 16 val. atlikti darbus šilumos tiekimo tinklų (*duomenys neskeltbini*) g. nuo (*duomenys neskeltbini*) g. iki (*duomenys neskeltbini*) g. apsaugos zonoje. Leidimą pasirašė atsakovės UAB „Unipresta“ darbų vadovas. Leidime buvo nurodyta, kad, prieš vykdant žemės kasimo darbus, būtina iškviesti AB Vilniaus šilumos tinklai atstovą, buvo nustatyta, kad atsakovė UAB „Unipresta“ nurodytoje darbų atlikimo zonoje visiškai atsako už saugų darbą, šilumos tiekimo tinklų ir kolektoriaus statybinės dalies, jų hidroizoliacijos pažeidimus, šalia paklotų ir susikertančių komunikacijų saugų funkcionavimą ir jų išsaugojimą. Neuztikrinus šių reikalavimų, atsakovė įsipareigojo visiškai atlyginti tiesioginius nuostolius. Ieškovės teigimu, avarijos metu, 2019 m. vasario 13 d., atsakovė vykdė kasimo, gręžimo darbus, neturėdama galiojančio AB Vilniaus šilumos tinklų Leidimo tokiems darbams atlikti, nes 2019 m. sausio 22 d. Leidimas nustojo galioti pasibaigus jame nurodytam laikotarpiui – 2019 m. vasario 8 d. Pasibaigus Leidime nurodytam darbų atlikimo laikotarpiui, atsakovė privalėjo iš naujo gauti sutikimą vykdyti darbų apsaugos zonoje nauju laikotarpiu, tačiau to nepadarė. Taigi, nuo 2019 m. vasario 8 d. iki 2019 m. vasario 12 d., kai ieškovė pratęsė Leidimą, atsakovė negalėjo vykdyti jokių darbų. Be to, UAB „Unipresta“, nurodytomis datomis vykdėdama kasimo, gręžimo darbus, neįskėvietė AB Vilniaus šilumos tinklų atstovų, kaip buvo nurodyta Leidime, šie atliekant darbus nedalyvavo.
- Ieškovės teigimu, atsakovė UAB „Unipresta“, kaip rangovė, yra visiškai atsakinga už statybvietę ir, sustabdžiusi darbus, turėjo pareigą užtikrinti, kad darbai statybvietėje nebūtų vykdomi.
- Valstybinė energetikos reguliavimo tarnyba (toliau – Tarnyba), atlikusi tyrimą, 2019 m. balandžio 25 d. surašė atsakovei UAB „Unipresta“ administracinio nusižengimo protokolą ir administracinį nurodymą. Tarnyba konstatavo, kad atsakovė UAB „Unipresta“ pažeidė Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintų šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklų ir jų įrenginių apsaugos taisyklių (toliau – ir Taisyklės) 6, 7, 7.1, 7.3 punktų reikalavimus ir padarė Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 327 straipsnyje nustatytą administracinį nusižengimą. Ieškovės teigimu, minėtu Tarnybos sprendimu konstatuoti atsakovės UAB „Unipresta“ neteisėtį ir kalti veiksmai.
- Ieškovės vertinimu, nagrinėjamu atveju buvo visos būtinos sąlygos atsakovės civilinei atsakomybei kilti. Neteisėti atsakovės veiksmai pasireiškė tuo, kad atsakovė 2019 m. sausio 18 d. ir 2019 m. vasario 13 d. vykdė kasimo (gręžimo) darbus nepažeidusi, nesuderinusi ir neturėdama AB Vilniaus šilumos tinklų Leidimo vykdyti statybos darbus šilumos tinklų apsaugos zonoje. AB Vilniaus šilumos tinklai, jos atstovams šalinant avarijos padarinius ir atkuriant pradinę šilumos tiekimo tinklų būseną, patyrė 34 809,14 Eur dydžio žalą. Tarp atsakovės neteisėtų veiksmų ir padarytos žalos yra priežastinis ryšys, nes jei UAB „Unipresta“ nebūtų vykdžiusi kasimo (gręžimo) darbų nepažeidusi, nesuderinusi ir neturėdama AB Vilniaus šilumos tinklų Leidimo vykdyti statybos darbus šilumos tinklų apsaugos zonoje, bei šiame procese būtų dalyvavęs AB Vilniaus šilumos tinklų atstovas, minėta, žala nebūtų atsiradusi.
- Atsakovės atsakomybė už žalą, be bendrųjų civilinę atsakomybę reglamentuojančių teisės normų, nustatyta ir pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. D1-848 patvirtintą statybos techninio reglamento STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ 43 punktą, taip pat pagal ieškovės atsakovei išduotas leidimo sąlygas bei šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklų ir jų įrenginių apsaugos taisykles. Atsakovė, kaip rangovė, nurodytoje darbų atlikimo zonoje visiškai atsako už saugų darbą, šilumos tiekimo tinklų ir kolektoriaus statybinės dalies, jų hidroizoliacijos pažeidimus, šalia paklotų ir susikertančių komunikacijų saugų funkcionavimą ir jų išsaugojimą. Neuztikrinusi šių reikalavimų, atsakovė privalo atlyginti tiesioginius nuostolius ieškovei, kurios šilumos tiekimo tinklai buvo pažeisti.
- Atsakovė UAB „Unipresta“ nurodė, kad ji pagal 2018 m. rugpjūčio 3 d. su UAB „Saulės kopos“ sudarytą Rangos darbų sutartį įsipareigojo atlikti lauko lietaus nuotekų įrengimo darbus pagal techninį projektą objekte „Svečių namai (*duomenys neskeltbini*)“ ir „Daugiabučiai gyvenamieji namai (*duomenys neskeltbini*)“. Atsakovė teigė, kad ji darbus vykdė vadovaudamasi techniniu bei darbo projektais, kuriuos parengė ne atsakovė, o projektuotojas. Projektai buvo suderinti su visomis atakusančiomis institucijomis, taip pat su AB Vilniaus šilumos tinklais. Nustatius, kad dėl techniniam projekte esančių neteisingų duomenų apie UAB „Vilniaus vandens“ priklausančių tinklų buvimą vieta įvyko avarija, suabejojus ir kitais techniniam projekte nurodytais duomenimis apie AB Vilniaus šilumos tinklams priklausančių tinklų buvimą vieta, 2019 m. sausio 22 d. atsakovė gavo ieškovės Leidimą vykdyti darbus. Atsakovė tapo pat 2019 m. vasario 5 d. ėmėsi papildomų veiksmų, atliko šurfažimo darbus, apie jų atlikimą informavo ieškovės atsakingą darbuotoją. Kai įvyko avarija, objekte darbus vykdė ne atsakovė UAB „Unipresta“, o atsakovės pasamdymas subrangovas trečiasis asmuo Estijos bendrovė „OÜ AGIO Ehitus“ (toliau – ir trečiasis asmuo). Atsakovė teigė, kad po vandentiekio tinklų avarijos ji darbų neatnaujino, nurodymą atnaujinti darbus nedavė ir subrangovui trečiajam asmeniui. Trečiasis asmuo savavališkai, nesant atsakovės leidimo, 2019 m. vasario 13 d. faktiškai vykdė darbus ir iš dalies nukrypo nuo projekto, o tai padidino avarijos kilmę riziką, bet ne ją sukėlė. Tik po avarijos, kaip pati atsakovė teigė, ji sužinojo, kad trečiasis asmuo be atsakovės žinios ir leidimo pradėjo ištraukinėti grąžą ir kildė AB Vilniaus šilumos tinklams priklausančius tinklus. Po avarijos atsakovės pasitelktas antstolis, dalyvaujant teismo ekspertui Gedriui Pauzoliui, konstatavo faktines aplinkybes, o ekspertas padarė išvadą, kad AB Vilniaus šilumos tinklų buvimą vieta neatitinka vietos, nurodytos projektoje dokumentacijoje. Jeigu ieškovei priklausančių tinklų buvimą vieta būtų atitikusi projektą nurodytą vietą, net ir esant nukrypimui nuo projekto 0,18 cm, ieškovei priklausančių tinklų nebūtų buvę pažeisti, teisės norminių aktų nustatytas 0,4 cm atstumas būtų buvęs išlaikytas.
- Atsakovės teigimu, jos neteisėti veiksmai negali būti grindžiami jai surašyto administracinio nusižengimo protokolo duomenimis, nes jis neturi prejudicinės galios nagrinėjamoje byloje. Nesant byloje rašytinių įrodymų, kad iki 2019 m. sausio 17 d. buvo pažeistas ieškovei priklausančias vamzdis, nepagrįsti ieškovės teiginiai, neva administracinio nusižengimo protokolas patvirtina atsakovės neteisėtus veiksmus dėl įvykusios avarijos. Ieškovė neįrodė, kad tuo atveju, jei atsakovė būtų turėjusi ieškovės Leidimą dirbti apsaugos zonoje, jai priklausančių tinklų nebūtų buvę pažeisti. Atsakovės vertinimu, ieškovės Leidimo davimas ar nedavimas, ieškovės atstovo dalyvavimas ar nedalyvavimas neturėjo jokios įtakos avarijai, nes avarija kilo dėl to, kad pačios ieškovės pateiktose dokumentuose, atliktuose suderinimuose buvo pateikta neteisinga informacija apie ieškovei priklausančių šilumos tinklų faktinę buvimą vietą. Jei ieškove būtų pateikusi teisingą informaciją, būtų buvę primti kitokie projektiniai sprendimai ir avarija nebūtų įvykusi.
- Trečiasis asmuo Estijos bendrovė „OÜ AGIO Ehitus“ atsiliepė į ieškinį nurodė, kad 2018 m. lapkričio 26 d. tarp atsakovės ir trečiojo asmens buvo sudaryta statybos rangos sutartis Nr. 3-2611, ji 2018 m. lapkričio 30 d. buvo pakeista ir liko statybos rangos sutartis Nr. 5-3011 dalis, ir šios pagrindų subrangovas objekte po šalgatvą ir važiuojamąją dalį vykdė technologinio vamzdžio tiesimo horizontalaus gręžimo metodu darbus atsakovei (kaip užsakovui), o atsakovė įsipareigojo sumokėti už atliktą darbą. Atsakovė pateikė trečiajam asmeniui brėžinius ir projekcinę dokumentaciją darbams pagal statybos rangos sutartį atlikti. 2019 m. sausio 3-5 d. trečiasis asmuo pagal statybos rangos sutartį ir atsakovės pateiktame darbo projekte nurodytą informaciją atliko naujo paviršinių nuotekų vamzdžio kanalo žvalgymo gręžimo darbus, 2019 m. sausio 7 d. atsakovė davė trečiajam asmeniui leidimą traukti vamzdį ir tuo prisėmė visą atsakomybę už šio leidimo vykdymo pasekmes. 2019 m. sausio 17 d. pagal atsakovės pateiktus darbo projekto brėžinius ir dokumentaciją, traukiant naują vamzdį, buvo pažeista vandentiekio ketaus vamzdžio apacija, apie tai atsakovė buvo pranešė iš karto. 2019 m. sausio 18 d. trečiasis asmuo elektroniniu paštu pranešė atsakovei, kad 9 val. AB Vilniaus šilumos tinklų atstovų reikalavimų darbai objekte (*duomenys neskeltbini*), buvo sustabdyti, nes nebuvo gautas Leidimas darbams vykdyti viekančios šilumos trastos apsaugos zonoje. Atsakovė neatšaukė pagal statybos rangos sutartį duoto leidimo trečiajam asmeniui vykdyti darbus. Nu 2019 m. sausio 18 d. iki 2019 m. vasario 12 d. trečiasis asmuo neatliko jokių gręžimų darbų. 2019 m. vasario 5 d. atsakovė atliko šurfažimo darbus, 2019 m. vasario 6 d. elektroniniu būdu atsiuntė trečiajam asmeniui darbus vykdyti darbo vietoje atkasto šurfo nuotraukas, kuriose parodė, kad pirmoji šiluminė trasa yra mažesniais gylyje ir labiau nutolusi nuo gręžimo zonos. 2019 m. vasario 11 d. atsakovė atkaskė antrąją šiluminę trąsą ir su skirstine su bandomojo gręžimo kanalu, bet maždaug už 10 metrų nuo šio taško. 2019 m. vasario 12 d. darbu vietoje atsakovės brigadininkas pateikė trečiajam asmeniui 2019 m. vasario 12 d. išduotą leidimą atpersti ir kasti Nr. AK-2058/42/2018. Kadangi pagal statybos rangos sutartį visų leidimų ir patvirtinimų gavimas buvo atsakovės atsakomybė, trečiojo asmens direktorius manė, kad atsakovė sąžiningai vykdė savo sutartines pareigas, neturėjo pagrindo atsisakyti vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus.
- 2019 m. vasario 13 d. apie 13 val. vykdant atsakovės užsakytą pagal pateiktą darbo projektą nutiesti naują vamzdį, traukiant atgal plėtiklį tarp šulinių, buvo pažeista šiluminė trasa, kurios šurfaž atsakovė 2019 m. vasario 11 d. iškasė maždaug už 10 metrų nuo suskirstimo su bandomojo gręžimo kanalu, ant pievelės. 2019 m. vasario 13 d., atliekant šilumos trastos kontrolę pažeidimo vietoje, paaiškėjo, kad šiluminė trasa buvo paklota žymiai giliau, nei buvo nurodyta atsakovės patvirtintame darbo projekte. Atsakovė 2019 m. sausio 7 d. buvo patikrinusi bandomojo gręžimo gylis (aukščius), patvirtinusi juos Gręžimo darbų protokole Nr. 1 ir davusi leidimą trečiajam asmeniui šiame bandomajame kanale vykdyti kryptinio gręžimo darbus. Įvertinus pagal atsakovės ir trečiojo asmens susitarimą aptartus leistinus gylų nuokrypius tarp projektinių šulinių, matyti, kad trečiojo asmens darbiname ruože nebūtų galėjusi įvykti jokia šilumos tinklų avarija, jeigu darbo projektas ir jame nurodyti faktiniai šilumos tinklų padėties duomenys būtų buvę teisingi.
- Nors atsakovė teigė, kad įvykio dieną trečiasis asmuo vykdė darbus neturėdamas atsakovės leidimo, tačiau 2019 m. sausio 7 d. atsakovės paskirtas atstovas Gręžimo darbų protokole Nr. 1 davė trečiajam asmeniui leidimą vykdyti darbus ir iki avarijos dienos jo neatšaukė, darbų nesustabdė. 2019 m. vasario 5 d. ir 11 d. pati atsakovė, siekdama patikrinti projektą nurodytų tinklų buvimą vietą, atliko esamų ieškovei priklausančių tinklų šurfažimo (atkasimo) darbus; 2019 m. vasario 6 d. el. laišku persiuntė trečiajam asmeniui darbus vykdyti atkasto šurfo nuotraukas, 2019 m. vasario 7 d. el. laišku patvirtino, kad atkas antrą šurfaž, pratęs leidimą, ir leido dirbti. 2019 m. vasario 11 d. atsakovė telefonu trečiojo asmens direktoriui patvirtino, kad antroji šiluminė trasa yra metru aukščiau nei bandomojo gręžimo kanalas ir jokio pavojaus nėra. Dėl to tokie atsakovės veiksmai, vykdant tarpusavio statybos rangos sutartį, patvirtina, kad trečiasis asmuo darbus vykdė tik su atsakovės žinia ir sutikimu. 2019 m. vasario 13 d. avariją galėjo kelti netinkamai parengta projekcinė dokumentacija ir aplinkybės, kad atsakovė neatliko ieškovės požeminų komunikacijų šurfažimo darbų.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. kovo 30 d. sprendimu ieškinį tenkino, priteisė ieškovei AB Vilniaus šilumos tinklams iš atsakovės UAB „Unipresta“ 34 809,14 Eur žalos atlyginimo, 6 procentų dydžio metines palikanas už priteistą sumą (34 809,14 Eur), skaičiuojamas nuo bylos iškėlimo teisme momento (2020 m. vasario 21 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, paskirstė bylinėjimosi išlaidas.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad atsakovė UAB „Unipresta“, vykdydama lauko lietaus nuotekų vamzdžio įrengimo darbus objektuose „Svečių namai (*duomenys neskeltbini*)“ ir „Daugiabučiai gyvenamieji namai (*duomenys neskeltbini*)“, darbams atlikti pasitelkę subrangovą trečiajam asmeniui 2019 m. vasario 13 d. atsakovei UAB „Unipresta“ vykdant lietaus nuotekų vamzdžio prastūrimo darbus (*duomenys neskeltbini*) ir (*duomenys neskeltbini*) g. sankryžoje, buvo pažeista ieškovei AB Vilniaus šilumos tinklams nuosavybės teise priklausanči šilumos tiekimo trasa. Atliekant skubius avarijos likvidavimo darbus buvo nustatyta, kad pažeistas ne tik tiekimo, bet ir grįžtamasis vamzdis, šio pažeidimas skubiai ir laikinomis priemonėmis 2019 m. vasario 15 d. buvo pašalintas.
- Pirmosios instancijos teismas, nustatęs, kad 2019 m. sausio 7 d. atsakovė trečiajam asmeniui leido traukti vamzdį, nusprendė, kad ji prisėmė visą atsakomybę už šio leidimo vykdymo pasekmes. Tokią išvadą teismui leido padaryti nustatytos aplinkybės: trečiasis asmuo 2019 m. sausio 8 d. elektroniniu paštu pranešė atsakovei, kad laukia jos patvirtinimo, ar vandentiekio vamzdžiai yra tiksliai toje vietoje, kaip pažymėta projekto brėžinio profilyje, ir įspėjo, kad, esant klaidai projekte, yra labai didelės pavojus, kad vamzdžiai gali būti pažeisti, taip pat paprašė patikslinti tikslą vamzdžio vietą atkasant arba patvirtinti, kad atsakomybę prisiims atsakovė; trečiasis asmuo 2019 m. sausio 18 d. elektroniniu laišku pranešė atsakovei, kad 9 val. šilumos tinklų atstovų reikalavimų darbai objekte (*duomenys neskeltbini*) buvo sustabdyti, nes nebuvo gautas leidimas darbams vykdyti viekančios šilumos trastos apsaugos zonoje; informavo atsakovę, kad atlikus faktinių duomenų analizę paaiškėjo, jog tikrasis vandentiekio vamzdžių atstumas yra kitoks nei nurodytas darbu projekte. Tačiau atsakovė, būdama informuota apie nurodytus aplinkybes, neatšaukė pagal statybos rangos sutartį trečiajam asmeniui duoto leidimo vykdyti darbus. Trečiasis asmuo 2019 m. sausio 22 d. elektroniniu paštu pranešė atsakovei, kad prašė atsiųsti projekto atitinkamą formatą, dar kartą pranešė, kad vandentiekio avarijos priežastimi tapo neteisingi projektiniai duomenys ir trečiojo asmens pasiūlymu atkasti vamzdį prieš pradėdant darbus nepašalintas, taip pat priminė, kad nuo 2019 m. sausio 18 d. gręžimo įranga nedirbo, nes nebuvo gautas AB Vilniaus šilumos tinklų leidimas. 2019 m. vasario 6 d. atsakovė elektroniniu laišku atsiuntė trečiajam asmeniui darbus vykdyti atkasto šurfo nuotraukas, kuriose nurodyta, kad pirmoji šiluminė trasa buvo mažesniais gylyje ir labiau nutolusi nuo gręžimo zonos. 2019 m. vasario 7 d. trečiasis asmuo elektroniniu būdu nurodė atsakovei, kad, gavus galutinę informaciją apie antrą šilumos trastos kirtimo vietą, bus galima tęsti gręžimo darbus. 2019 m. vasario 7 d. atsakovė elektroniniu laišku patvirtino trečiajam asmeniui, kad atkas šurfaž, pratęs leidimą ir bus galima dirbti toliau. Trečiasis asmuo 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu laišku atsakė atsakovei, kad yra pasirošęs darbus

- testi nuo 2019 m. vasario 11 d. Atsakovė 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu laišku atsakė, kad darbas iki galo nepadarytas ir reikia greičiau jį padaryti. Kadangi pagal statybos rangos sutartį atsakovė buvo atsakinga už leidimų ir patvirtinimų gavimą, tai trečiasis asmuo neturėjo pagrindo atsisakyti vykdyti savo statybos įsipareigojimus, todėl, 2019 m. vasario 12 d. išsiuntęs elektroniniu laišku atsakovei sąskaitą, gavo atsakovės patvirtinimą tęsti darbus.
17. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs atsakovės veiksmus komunikuojant su subrangovu ir faktiškai organizuojant jo darbus pagal statybos rangos sutartį, nurodė, kad atsakovė buvo žinoma apie subrangovo vykdamos statybos darbus, jų atlikimas buvo suderintas su atsakove, todėl nusprendė, kad atsakovė, kaip rangovė, buvo visiškai atsakinga už statybvietę ir, po vandentiekio avarijos sustabdžiusi darbus, turėjo pareigą užtikrinti, kad darbai statybvietėje nebūtų vykdomi.
18. Pirmosios instancijos teismas, vertindamas statybos rangos sutarčių sąlygas, atsivėlgdamas į teisinį rangovo ir subrangovo bei užsakovo santykių reglamentavimą, nurodė, kad atsakovė, kaip rangovė, buvo visiškai atsakinga už subrangovo atliekamų veiksmus. Šiuo atveju taikytina netiesioginė civilinė atsakomybė, kai padarytą žalą privalo atlyginti ne pats žalą tiesiogiai padaręs asmuo (šiuo atveju subrangovas), o kitas subjektas (atsakovė), nes atsakovė, kaip rangovė ir atsakingas už žalą asmuo, privalėjo kontroliuoti žalą padariusio asmens veiksmus.
19. Pirmosios instancijos teismas nepripažino pagrįstais atsakovės argumentų, kad šilumos tiekimo tinklų avarijos priežastis buvo ne atsakovės veiksmai, bet pažeistų šilumos tiekimo tinklų netinkamas atvaizdavimas projektinėje dokumentacijoje. Pažymėjo, kad tiems atvejais, kai inžinerinių tinklų vietos, nurodytos topografinėse, neatitinka faktinių jų buvimo vietų, yra nustatyti papildomi reikalavimai, kurių laikymasis užtikrina, jog neatitinkami atvejais nebūtų pažeidžiami jau esantys inžineriniai tinklai. Vis dėlto byloje buvo nustatyta, kad vykdati darbus buvo nukrypta nuo suderintų projektinių sprendinių, o tai pirmosios instancijos teismui leido konstatuoti atsakovės netiesietis veiksmus. Atsakovė bylos nagrinėjimo metu neirodė aplinkybių, kad šurftų vietos buvo žodžiu derintos su savivaldybe ir iškove; 2019 m. vasario 5 d. šurftų atlikimo vietas pasirinko šimtiniai UAB „Unipresta“ atstovai ir darbus vykdė savo įgoms. Kadangi šurftų atlikimas yra darbas, vykdomas šilumos tiekimo tinklų apsaugos zonoje, apie tokį darbą privalomai turėjo būti pranešta iškovei.
20. Pirmosios instancijos teismas vertino, kad atsakovė, žinodama, jog šilumos tiekimo tinklų faktinė altitudė ir projektinė altitudė neatitinka viena kitos, ir būdama profesionalus, požeminių inžinerinių tinklų įrengimo srityje besispecializuojantis ūkio subjektas, taip pat žinodama, jog vykdo darbus vietovėje, kurioje yra susikirtimas su šilumos tiekimo tinklais, turėjo suprasti, kad gali pažeisti vamzdinį, ir privalėjo elgtis itin apdairiai bei intis visų įmanomų saugumo ir prevencijos priemonių, t. y. prieš pradedant darbus 2019 m. vasario 13 d. turėjo atkasti šurftų tinklų susikirtimo vietoje ir atlikti tolimesnius darbus tokiu būdu, jog nebūtų pažeistas iškovei priklausančių šilumos tiekimo tinklas.
21. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad atsakovės atsakomybė už žalą, be bendrųjų civilinę atsakomybę reglamentuojančių teisės normų, nustatyta ir pagal STR 1.06.01:2016 43 punktą, pagal kurį už inžinerinių tinklų, kitų inžinerinių statinių ar archeologinio paveldo sugadinimą, saugomų augalų rūšių ir bendrųjų radaviečių ar augaviečių sunaikinimą ar sugadinimą vykdati žemės darbus atsakovas ar statantis ūkio būdu statytojas (užsakovas) teisės aktų nustatyta tvarka, jeigu įstatymai ir kiti teisės aktai nenustato kitaip. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, atsakovė pažeidė ne tik konkrečių teisės aktų reikalavimus, bet ir bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.246 straipsnio 1 dalis, 6.263 straipsnio 1 dalis), nes, jau žinodama apie šilumos tiekimo tinklų faktinę altitudę neatitiktį projektiniam matmeniui, nesinėsi visų būtinų veiksmų, kad būtų išvengta žalos (CK 6.659 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Jeigu atsakovė nebūtų atlikusi pirmiau iškovės nurodytų netiesietis veiksmų, pasireiškusį tiek veiksmų, tiek neveikimų, ir nebūtų pažeidusi bendros rūpestingumo pareigos, minėta žala nebūtų atsiradusi.
22. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2022 m. rugsėjo 13 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 30 d. sprendimą.

23. Apeliacinės instancijos teismas nenustatė teisiųjų sąlygų taikyti atsakovei netiesioginę deliktinę atsakomybę, tačiau sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadamis dėl atsakovės netiesietis veiksmų, kurie sudarė pagrindą taikyti atsakovei apeliacinės instancijos teismo vertinimu, atsakovė turėjo pareigą gauti visus būtinus leidimus ar sutikimus atlikti darbus apsaugos zonoje, garantuoti saugų darbą, gretimos aplinkos apsaugą nuo atliekamų darbų sukeltamų pavojų, laikytis darbus taikomi teisės aktų reikalavimų, prisiminti visą atsakomybę ir visiškai atlyginti patirtą žalą. Atsakovė nebuvo perdavusi trečiajam asmeniui pareigą gauti visus būtinus leidimus ir suderinimus, susijusius su atliekamais darbais arti viekančių požeminių komunikacijų; patikslinti padėtį ir, esant būtinybei, atlikti visų egzistuojančių požeminių komunikacijų šurftavimą. Pagal Rangos sutarties 1.3 punktą atsakovė buvo atsakinga už šios pareigos įgyvendinimą. Tačiau atsakovė, neturėdama leidimų, vykdė statybos darbus gincio objekte ir, nors žinojo apie tai, kad faktinis pakloto vandentiekio vamzdžio po asfaltu gylis skyrėsi nuo nurodyto darbo projekte, tačiau nesinėsi priemonių avarijai išvengti. Atsakovė 2019 m. vasario 5 d. atkasė du šurftus, tačiau abu šurftai atkasti ne šilumos tiekimo tinklų ir lietaus nuotekų tinklų susikirtimo vietoje, kas būtų leidę tiksliai nustatyti šilumos tiekimo tinklų altitudę susikirtimo vietoje, o kitose vietose. Toks atsakovės atliktas šurftavimas neleidė tinkamai įsitikinti vamzdžio paklojimo faktiniu gyliu ir konkrečia vieta.
24. Nors Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Miesto ūkio departamento atsakovei išduotame Leidime aptverti, kasti Nr. AK-2058/42/2018, kuriuo atsakovei leista (*duomenys neskelbtini*) g. (nuo (*duomenys neskelbtini*) g. iki (*duomenys neskelbtini*) g.) atlikti lietaus nuotekų vamzdžio įrengimo darbus, buvo nurodyta, kad prieš darbų pradžią turi būti iškvietos visos projekte nurodytos tinklas eksploatuojančios organizacijos, bei iškovės 2019 m. sausio 25 d. Akte-sutikime Nr. 3 nurodyta, kad, prieš vykdati žemės kasimo darbus, reikalinga iškviešti iškovės atstovus, byloje nebuvo duomenų apie tai, kad atsakovė prieš gincio darbų pradžią iškvietė iškovės atstovą, derino šurftų atkasimo vietas, konsultavosi su iškove, kokių atsargumo priemonių intis, kad šilumos tinklai nebūtų pažeisti atliekamais darbais.
25. Apeliacinės instancijos teismas nustatė ir tai, kad atsakovė ir trečiojo asmens 2019 m. vasario 4 d., vasario 7 d. elektroniniu paštu išreikštą susirūpinimą dėl to, kad reikia patikslinti faktinį viekančių šilumos trasų gyli, būtina atidaryti tinklų susikirtimo vietą su tiesiama kanalizacija, kad būtų patikrinamas faktinis skirtumas šilumos trasos gylio ir gręžimo šlangos, esančios po žeme, reikia padaryti nuotraukas susikirtimo vietoje, reago 2019 m. vasario 5 d. atkasdama nepakankamai informatyvius šurftus ir 2019 m. vasario 7 d. ir vasario 12 d. elektroniniu paštu ragindama trečiąjį asmenį tęsti darbus, nesimindama kitų priemonių šilumos tinklų pažeidimo pavojui sumažinti. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, toks atsakovės elgesys neatliko rūpestingumo, apdairaus ir atidaus kontrahento elgesio standartu.
26. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pagal byloje surinktus įrodymus buvo įrodyti atsakovės netiesietis veiksmai vykdati žemės kasimo darbus, apie tai nepranešus iškovei, nesuderinus su ja ir neturint jos Leidimo vykdyti statybos darbus apsaugos zonoje, nesėmus pakankamai priemonių šilumos tinklų pažeidimo pavojui sumažinti. Pirmosios instancijos teismas šias aplinkybes nustatė tinkamai, padarė pagrįstą išvadą apie atsakovės veiksmų netiesietumą.
27. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nors darbus vykdė ne tiesiogiai atsakovė, o jos pasitelktas subrangovas, tačiau būtent atsakovės netiesietis veiksmai sudarė sąlygas žalai atsirasti. Atsakovės netiesietis veiksmai netiesioginiu priežastiniu ryšiu buvo susiję su atsiradusia žala.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepinų į jį teisiniai argumentai

28. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 13 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 30 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – atmesti ieškinį, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniam teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 28.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai kvalifikavo teisinius santykius, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad iškovės ir atsakovės nesiejo jokie sutartiniai santykiai, taip pat jokie sutartiniai teisiniai santykiai nesiejo iškovės ir trečiojo asmens Estijos bendrovės „OÜ AGIO Ehitus“, iškovė buvo išdavusi atsakovei sutikimus vykdyti kasimo (gręžimo) darbus šilumos tiekimo tinklų (*duomenys neskelbtini*) g. nuo (*duomenys neskelbtini*) iki (*duomenys neskelbtini*) g. apsaugos zonoje nuo 2019 m. sausio 22 d. 13 val. ir nuo 2019 m. vasario 8 d. 16 val. ir nuo 2019 m. vasario 15 d. 15 val. iki 2019 m. kovo 1 d. 16 val. Iškovė nuosavybės teise priklausančių šilumos tiekimo tinklų dalys buvo pažeistos 2019 m. sausio 18 d. ir 2019 m. vasario 13 d., t. y. ne tomis dienomis, kurioms iškovė buvo leidusi vykdyti kasimo (gręžimo) darbus. Gincio dienomis apsaugos zonoje kasimo (gręžimo) darbus vykdė trečiasis asmuo Estijos bendrovė „OÜ AGIO Ehitus“, bet ne atsakovė. Dėl to teismai, kvalifikuodami iškovę ir atsakovę siejusius teisinius santykius gincio dienomis, turėjo įvertinti, ar gincio dienomis, kai iškovės ir atsakovės nesiejo jokie sutartiniai santykiai ir iškovė nebuvo išdavusi sutikimo atsakovei vykdyti kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje, trečiojo asmens vykdyti kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje, galėjo būti teisinis pagrindas taikyti civilinę atsakomybę atsakovei, o ne kasimo (gręžimo) darbus vykdžiusiam trečiajam asmeniui. Byloje nebuvo jokių teisiųjų sąlygų pripažinti atsakovės netiesioginę civilinę atsakomybę už trečiojo asmens veiksmus, nes gincio dienomis, neturint iškovės išduoto sutikimo vykdyti kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje, teisiniai santykiai dėl šilumos tiekimo tinklams padarytos žalos atlyginimo galėjo kilti tik tarp žalą patyrusio asmens (iškovės) ir asmens (Estijos bendrovės), gincio dienomis vykdžiusio kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje.
- 28.2. Teismai nepagrįstai atsakovei taikė netiesioginę atsakomybę už trečiojo asmens veiksmus, nors byloje ir nebuvo įrodyti atsakovės netiesietis veiksmai. Teismai, nustatė, kad gincio dienomis iškovės ir atsakovės nesiejo sutartiniai santykiai, nepagrįstai nusprendė, jog atsakovei taikytinos deliktinė civilinė atsakomybę reglamentuojančios teisės normos. Byloje buvo nustatyta, kad tarp atsakovės ir trečiojo asmens 2018 m. lapkričio 30 d. buvo sudaryta statybos rangos sutartis dėl kasimo (gręžimo) darbų vykdymo apsaugos zonoje, tačiau nebuvo nustatyta teisiųjų sąlygų taikyti atsakovei civilinę atsakomybę už trečiojo asmens (subrangovo) veiksmus. Taip pat byloje nebuvo įrodytos visos būtinios atsakovės atsakomybei atsirasti sąlygos. Byloje taip pat nebuvo gincio dėl to, kad pagal atsakovės ir trečiojo asmens 2018 m. lapkričio 30 d. sudarytą statybos rangos sutartį atsakovei kilo pareiga gauti iškovės sutikimą vykdyti kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje, tačiau pagal šios rangos sutarties 6.2 punktą būtent trečiasis asmuo įsipareigojo užtikrinti, jog kasimo (gręžimo) darbai apsaugos zonoje būtų vykdomi pagal normatyvinius statybos dokumentus, vadinas, kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje trečiasis asmuo įvykdė vykdyti tik gavęs iškovės sutikimą. Byloje buvo nustatyta, kad trečiasis asmuo žinojo apie tai, jog iškovė nebuvo davusi sutikimo vykdyti kasimo (gręžimo) darbus apsaugos zonoje gincio dienomis, todėl negalėjo vykdyti jokių kasimo (gręžimo) darbų. Trečiajam asmeniui, vis dėlto vykdžiusiam pirmiau aptartus darbus, turėjo būti taikoma deliktinė civilinė atsakomybė. Pagal Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. 1-176 patvirtintų šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklų ir jų įrenginių apsaugos taisyklių 20.0 punkta, organizacija, įmonė ar asmuo, apgadinęs ar pažeidęs šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklus ir jų įrenginius, apsaugos nuo korozijos įrenginius, vamzdžių telemechanikos priemones, elektros tiekimo linijas, vamzdžio žymėjimo ženklus ir kitus statinius bei įrenginius, susijusius su šilumos ir karšto vandens tiekimo tinklais, privalo atlyginti nuostolius. Bylą nagrinėję teismai, pažeisdami nurodytas teisės normas, nepagrįstai pripažino esant rangovo netiesioginę civilinę atsakomybę už subrangovo veiksmus (deliktą) padarytą žalą iškovei.
- 28.3. Teismai nepagrįstai nusprendė tarp atsakovės veiksmų (neveikimo) ir iškovei padarytos žalos buvus priežastinį ryšį. Nors apeliacinės instancijos teismas atsakovės netiesietis veiksmams pripažino atsakovės pareigos gauti iškovės sutikimą nevykdymą, tačiau teismas nenustatė, kad būtent tokie atsakovės veiksmai (neveikimas) galėjo turėti įtakos žalai atsirasti, kai kasimo (gręžimo) darbus gincio dienomis vykdė ne atsakovė. Atsakovės pareigos gauti iškovės sutikimą nevykdymas negalėjo būti teisėtus pagrindas trečiajam asmeniui vykdyti kasimo (gręžimo) darbus. Dėl to byloje turėjo būti konstatuota, kad tik trečiojo asmens tiesioginiai veiksmai nulėmė iškovės patirtos žalos atsiradimą.
29. Iškovė atsiliepinu į atsakovės kasacinį skundą prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 13 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniam teisme, atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 29.1. Apeliacinės instancijos teismas nenustatė teisinio pagrindo atsakovei taikyti netiesioginę deliktinę atsakomybę, byloje atsakovei atsakomybė taikyta tik nustačius bendrąsias deliktines civilines atsakomybės sąlygas ne tik už konkretus įstatymuose ar sutartyje nustatytą įpareigojimą nevykdymą, bet ir už bendro pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai pažeidimą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai tinkamai kvalifikavo susiklosčiusius teisinius santykius tarp iškovės ir atsakovės ir nustatė visas sąlygas deliktinei atsakovės atsakomybei kilti. Atsakovės netiesietis veiksmai buvo tie, kad ji nurodė subrangovui vykdyti darbus be iškovės sutikimo; prieš darbų pradžią nepatikslino šilumos tinklų faktinio gylio ir privalomai neatliko šurftų tinklų susikirtimų vietose; žinojo apie tai, kad faktinis pakloto vandentiekio vamzdžio po asfaltu gylis skyrėsi nuo nurodyto darbo projekte, tačiau nesinėsi priemonių avarijai išvengti; prieš darbų pradžią iškvietė iškovės atstovą. Tokie atsakovės veiksmai pagrįstai buvo pripažinti netiesietais, sudarė sąlygas žalai atsirasti. Apeliacinės instancijos teismas nekilindino atsakovės atsakomybės iš atsakovės ir trečiojo asmens sudarytos rangos sutarties, pagrįstai nurodė, kad atsakovė, būdama atsakinga už leidimų ir sutikimų gavimą, negavo reikiamo sutikimo, neatliko šurftų, vadinas, elgėsi neapdairiai ir nerūpestingai.
- 29.2. Teismai taip pat teisingai nustatė netiesioginį priežastinį ryšį tarp atsakovės netiesietis veiksmų ir iškovei padarytos žalos. Tam, kad darbai šilumos tinklų apsaugos zonoje galėtų būti pradėti vykdyti, buvo reikalingi atitinkami leidimai, iškovės atstovo dalyvavimas, taip pat šilumos tinklų faktinės padėties nustatymas. Neįvykdžius šių sąlygų, jokie darbai negalėjo būti pradėti. Pagal atsakovės ir trečiojo asmens sudarytą Rangos sutartį būtent atsakovė buvo atsakinga už visus būtinus leidimus ir suderinimus, susijusius su projekto įgyvendinimu, šių pareigų buvimą atsakovė byloje neneigė.

Dėl to teismai tinkamai nustatė materialiąjį teisinį santykį tarp iškovės, atsakovės ir trečiojo asmens, teisingai taikė deliktinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas.

30. Trečiasis asmuo Estijos bendrovė „OÜ AGIO Ehitus“ atsiliepinu į atsakovės kasacinį skundą prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 13 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniam teisme, atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 30.1. Bylą nagrinėję teismai, kvalifikuodami iškovę ir atsakovę siejusius teisinius santykius, pagrįstai nustatė, kad nors šių šalių nesiejo sutartiniai santykiai, tačiau iškovė buvo išdavusi atsakovei AB Vilniaus šilumos tinklų leidimą vykdyti statybos (gręžimo) darbus šilumos tiekimo tinklų apsaugos zonoje, o atsakovė, užtu laikais AB Vilniaus šilumos tinklų leidimą nustatytų taisyklių ir terminų, juos pažeidė, šioje apsaugos zonoje patį vykdydama ir organizuodama bei primygtinai nurodydama trečiajam asmeniui vykdyti kasimo (gręžimo) darbus. Dėl to teismų konstatuoti atsakovės netiesietis veiksmai galėjo būti teisėtinis pagrindas taikyti civilinę atsakomybę atsakovei, tiek kaip vykdytąjį kasimo (gręžimo) darbus, tiek kaip organizavusį šį darbų vykdymą.
- 30.2. Teismai ištyrė ir išsamiai aptarė aplinkybes, kurios patvirtina, kad trečiasis asmuo tinkamai laikėsi CK 6.659 straipsnyje rangovui nustatytos pareigos įspėti atsakovę apie konkrečias aplinkybes, kėlusias grėsmę tinkamam sutarties įvykdymui iki gręžimo darbų pradžios (2019 m. sausio 8 d.) elektroniniu paštu nurodė, kad bukia atsakovės patvirtinimo, ar vandentiekio vamzdžiai yra tiksliai toje vietoje, kaip pažymėta projekto brėžinio profilyje, ir įspėjo, kad, esant klaidai projekte, yra labai didelis pavojus, jog vamzdžiai gali būti pažeisti, taip pat paprašė patikslinti tikslų vamzdžio vietą atkasant arba patvirtinti, kad atsakomybę prims atsakovė; 2019 m. sausio 18 d. elektroniniu laišku pranešė atsakovei, kad 9 val. šilumos tinklų atstovų reikalavimu darbai objekte buvo sustabdyti, nes nebuvo gautas leidimas darbus vykdyti viekančios šiluminės trasos apsaugos zonoje, taip pat informavo atsakovę, kad atlikus faktinių duomenų analizę paaiškėjo, jog tikrasis vandentiekio vamzdžio atstumas yra kitoks nei nurodytas darbo projekte; 2019 m. sausio 22 d. elektroniniu paštu priminė atsakovei, kad prašė atsiųsti projektą atitinkamu formatu, dar kartą pranešė, kad vandentiekio avarijos priežastimi tapo netiesioginė projekciniai duomenys ir trečiojo asmens pasiūlymo atkasti vamzdinį prieš pradėdant darbus nepasymas; 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu pranešimu nurodė atsakovei, kad gavus galutinę informaciją apie antrą šiluminės trasos kirtimo vietą, bus galima tęsti gręžimo darbus; trečiasis asmuo 2019 m. vasario 12 d. gavo atsakovės patvirtinimą kitą dieną tęsti darbus. Dėl to atsakovei galėjo būti taikoma deliktinė civilinė atsakomybė.
- 30.3. Teismai išsamiai ir išsamiai atskleidė priežastinį ryšio aplinkybes, teisingai nustatė, kad žalos atsiradimą lėmė ne tai, jog atsakovė negavo iškovės leidimo vykdyti darbus, o tai, kad atsakovė, nesilaikydama rangos sutarčių nuostatų, davė trečiajam asmeniui netiesiogius testus dėl ankstesnės avarijos sustabdymo gręžimo darbus, ragindama trečiąjį asmenį kuo greičiau atnaujinti darbus, elgėsi nerūpestingai, neapdairiai ir neatidžiai. Būtent tokie atsakovės netiesietis veiksmai (rangos sutarčių nuostatų, iškovei ir atsakovę siejančio sutikimo sąlygų nesilaikymas, atsakovės nerūpestingumas, neapdairumas ir neatidumas) buvo pagrindinės sąlygos žalai atsirasti ir tokie atsakovės veiksmai netiesioginiu priežastiniu ryšiu yra susiję su atsiradusia žala.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

Dėl nukentėjusio trečiojo asmens galimybės reikalauti nuostolių atlyginimo iš sutartiniais santykiais su juo nesustijusios rangovės

31. Kasaciniame skunde nurodoma, kad būtų nagrinėję teismai neteislingai nustatė ginčo šalis siejusius materialinius teisinius santykius, todėl nepagrįstai taikė deliktinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas. Atsakovės teigimu, teismams nebuvo teisiškai pagrindo pripažinti atsakovės neteisėtingę deliktinę civilinę atsakomybę už trečiojo asmens atliktus veiksmus, nes teisiniai santykiai galėjo kilti tik tarp žalą patyrusio asmens (ieškovės) ir trečiojo asmens, įvykdžiusio kasinio darbus apsaugos zonoje, neturint atsakovės išduoto sutikimo. Kasacinis skundas atsakovę grindžia, kad ieškovė neturi teisės reikalauti iš jos žalos atlyginimo, nes tarp jos ir ieškovės nėra teisinio santykio: atsakovę, kaip rangovę, pagal sutartį siejo teisiniai santykiai su UAB „Saulės kopos“. Atsakovė skunde nurodo, kad žalą ieškovės turtui padarė subrangovė (trečiasis asmuo), todėl ieškovė, nebūdama sutartinių santykių su rangove dalyvė, turėtų žalos atlyginimo reikalauti iš trečiojo asmens, kuris tiesiogiai sugadino ieškovei priklausantį turtą.
32. Teisėjų kolegija pažymi, kad šioje byloje susiklostė vadinamojo objektyvaus bendrininkavimo situacija.
33. Kasacinio teismo praktikoje išskiriamos dvi bendrininkavimo atmainos: subjektyvusis ir objektyvusis. Nagrinėjamu atveju tampa aktuali objektyviojo bendrininkavimo apibrėžtis. Objektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai žala atsiranda tik dėl kelių atskirų, pavienių priežasčių sąveikos, t. y. keli pažeidėjai veikia atskirai neturėdami ketinimo sukelti žalą, vienas apie kito neteisėtus veiksmus dažniausiai nežinodami, tačiau žala atsiranda tik dėl to, kad kiekvieno jų veiksmai buvo būtinoji žalos atsiradimo priežastis. Objektyviojo bendrininkavimo atveju pažeidėjų veiksmų bendrumas nėra akivaizdžiai išreikštas. Vis dėlto kiekvienas iš pažeidėjų prisideda prie žalos atsiradimo iš esmės – be jo žala (visa apimtini) apskritai nebūtų atsiradusi. Tokiu atveju konstatuojamas faktinio priežastinio ryšio tarp kiekvieno iš pažeidėjų veiksmų ir atsiradusios žalos egzistavimas. Kadangi objektyviojo bendrininkavimo atveju kelios priežastys yra atskiros, tačiau priklausančios viena nuo kitos, tai šia priklausomybės prasme galima konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-144/2014](#)).
34. Nagrinėjamoje byloje teismai nustatė, kad subrangovė žinojo, jog grėžti nurodytoje vietoje yra rizikinga ir galima pažeisti vamzdyną, tačiau tai darė, gavusi rangovės palepimą vis tiek atlikti šiuos darbus. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad atsakovė 2019 m. sausio 7 d. davė trečiajam asmeniui Estijos bendrovės „OÜ AGIOEhitus“ leidimą traukti vamzdį ir tuo prisiėmė visą atsakomybę už šio leidimo vykdymo pasekmes. Trečiasis asmuo Estijos bendrovė „OÜ AGIOEhitus“ 2019 m. sausio 8 d. elektroniniu paštu pranešė atsakovę, kad grėžimų brigada, negavusi nei apmokėjimo patvirtinimo, nei paties mokėjimo, nevyks į Vilnų baigti darbų, be to, laukė atsakovės patvirtinimo, ar vandentiekio vamzdžiai buvo tiksliai toje vietoje, kaip pažymėta projekte, kaip pažymėta projekte, kaip pažymėta projekte yra labai didelis pavojus, jog vamzdžiai gali būti pažeisti, taip pat paprašė patikslinti tikslą vamzdžio vietą atkurti arba patvirtinti, kad atsakomybę prisiims atsakovė. Trečiasis asmuo 2019 m. sausio 18 d. elektroniniu laišku pranešė atsakovi, kad 9 val. šilumos tinklų atstovų reikalavimu darbai objekte (*duomenys neskelbtini*) buvo sustabdyti, nes nebuvo gautas leidimas darbus vykdyti veikiančios šiluminės trasos apsaugos zonoje (5 m), taip pat informavo atsakovę, kad atlikus faktinių duomenų analizę paaiškėjo, jog tikrasis vandentiekio vamzdžio atstumas yra kitoks nei nurodytas darbo projekte. Taigi, atsakovė, būdama informuota apie nurodytas aplinkybes, vis tiek neatšaukė pagal rangos sutartį duoto trečiajam asmeniui leidimo vykdyti darbus. Trečiasis asmuo 2019 m. sausio 22 d. elektroniniu paštu priminė atsakovi, kad jau prašė atsiųsti projektą atitinkamu formatu, dar kartą pranešė, jog vandentiekio avarijos priežastini tapo neteisingi projektiniai duomenys ir trečiojo asmens pasiūlymo atkasti vamzdyną prieš pradėdant darbus ignoravimas, taip pat priminė, kad nuo 2019 m. sausio 18 d. grėžimo įrangą nedėria, nes nėra Vilniaus miesto šilumos tinklų įmonės leidimo. Atsakovė 2019 m. vasario 6 d. elektroniniu laišku atsiuntė trečiajam asmeniui darbų vietoje atasko šurfo nuotraukas, kuriose buvo nurodyta, kad pirmoji šiluminė trasa yra nežinoma: gylė ir labiau nutolusi nuo grėžimo zonos. Trečiasis asmuo 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu laišku pranešė nuorodą atsakovi, kad, gavus galutinę informaciją apie antrą šiluminės trasos kirtimo vietą, bus galima tęsti grėžimo darbus. Atsakovė 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu laišku patvirtino trečiajam asmeniui, kad atkas šurfa, pratęs leidimą ir galima dirbti, taip pat kad jau atkavė dokumentus draudkui. Trečiasis asmuo 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu laišku atsakė atsakovi, kad yra pasirašęs atvykti ateinančią dieną į susitikimą, o darbus tęsti nuo pirmadienio, t. y. 2019 m. vasario 11 d. Atsakovė 2019 m. vasario 7 d. elektroniniu laišku atsakė trečiajam asmeniui, kad darbas iki galo nepadarytas ir reikia grėičiui jį padaryti. Kadangi pagal rangos sutartį visų leidimų ir patvirtinimų gavimas buvo atsakovės atsakomybė, trečiojo asmens Estijos bendrovės „OÜ AGIOEhitus“ direktorius neturėjo pagrindo atsisakyti vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus ir 2019 m. vasario 12 d. 16.40 val. išsuntė elektroniniu laišku atsakovi sąskaitą, o 16.48 val. gavo atsakovės patvirtinimą tęsti darbus (šulnio remontą, dreną ir kt.).
35. Iš šių teismų nustatytų aplinkybių darytina išvada, kad atsakovi buvo žinoma apie subrangovės (trečiojo asmens Estijos bendrovės „OÜ AGIOEhitus“) vykdymus statybos darbus, negana to, jų atlikimas buvo suderintas su atsakove. Taigi iš šių teismų nustatytų aplinkybių matyti, kad nors tiesiogiai ieškovei žalą padarė subrangovė, tačiau pati atsakovė (rangovė) reikšmingai prisidėjo prie žalos atsiradimo, taip pat pažeidė bendrąją rūpestingumo pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarytų kitam asmeniui žalos, kuri įtvirtinta [CK 6.263 straipsnio](#) 1 dalyje.
36. Tiek atsakovės, tiek trečiojo asmens veiksmai yra priežastiniai ryšiu susiję su žalos ieškovei atsiradimu, t. y. atsakovė buvo įspėta apie grėžimo riziką, tačiau vis tiek liepė subrangovei atlikti grėžimo darbus.
37. Kasacinio teismo praktikoje priežastinio ryšio nustatymo procesas civilinėje byloje sąlygoja išskiriamas į du etapus. Pirmiausia nustatomas faktinis priežastinis ryšys ir sprendžiama, ar žalingi padariniai kyla iš neteisėtų veiksmų, t. y. nustatoma, ar žalingi padariniai būtų atsiradę, jeigu nebūtų buvę neteisėto veiksmo. Toliau nustatomas teisinis priežastinis ryšys, kai sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra pirmėlyg nutolę nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Nustatant teisinį priežastinį ryšį reikia įvertinti atsakovę, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galimybę neteisėtų veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtus veiksmus pažėtus teisės ar teisėto intereso prigimti ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-108-381/2023](#), 41 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
38. Nagrinėjamoje byloje teismai nustatė, kad subrangovė nenorėjo atlikti grėžimo darbų, juos darė iš esmės rangovės palepimu. Taigi faktinis priežastinis ryšys egzistuoja. Dėl to toliau vertintina antroji priežastinio ryšio nustatymo sąlyga – teisinis priežastinis ryšys, dėl kurio egzistavimo sprendžiant turi būti nustatyta, ar situacijoje, kai egzistuoja faktinis priežastinis ryšys, būtų racionalu ir teisinga iš žalą padariusio asmens priteisti nuostolių atlyginimą nukentėjusiam asmeniui. Nagrinėjamu atveju akivaizdu, kad pati atsakovė kaip rangovė reikšmingai prisidėjo prie žalos atsiradimo: tokia žala galėjo atsakovės būti protingai numatoma kaip tikėtinas jos veiksmų rezultatas. Kadangi objektyviojo bendrininkavimo atveju kelios priežastys yra atskiros, tačiau priklausančios viena nuo kitos, tai šia priklausomybės prasme galima konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme.
39. Teisėjų kolegija pabrėžia, kad objektyvusis bendrininkavimas padarinių prasme sukuria solidariąją skolininkų atsakomybę. Solidarioji skolininkų pareiga preziumuojama, jeigu prievokė susijusi su paslaugų teikimu, jungtine veikla arba kelių asmenų veiksmais padarytos žalos atlyginimu ([CK 6.6 straipsnio](#) 3 dalis).
40. Kasacinis teismas, aiškindamas solidariosios atsakomybės taikymą deliktiniams santykiams, yra konstatavęs, kad paprastai solidarioji atsakomybė tokiems santykiams taikoma tada, kai yra bent viena iš šių sąlygų: 1) asmenis sieja bendri veiksmai dėl padarinių; 2) asmenis sieja bendri veiksmai dėl neteisėtų veiksmų, t. y. šiuo atveju solidarioji atsakomybė galima, net jei neteisėtai veikęs asmuo tiesiogiai nepadarė žalos, bet žino apie tiesiogiai žalą padariusio asmens veiksmų neteisėtumą; 3) asmenys, nors tiesiogiai ir nepadarė žalos, bet prisideda prie jos kurstymo, inicijavimo ar provokacijos, t. y. iš esmės juos sieja bendra kaltė, nesvarbu, tai padaryta tyčia ar dėl neatsargumo; 4) asmenų nesieja bendri neteisėti veiksmai ir jie vienas apie kitą nežino, bet padaro žalą, ir neįmanoma nustatyti, kiek vienas ar kitas prisidėjo prie tos žalos atsiradimo, arba žala atsirado tik dėl jų abiejų veiksmų. 5) pareiga atlyginti žalą atsiranda skirtingu pagrindu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-144/2014](#)).
41. Atsižvelgiant į šioje nagrinėjamoje byloje nustatytas aplinkybes, taip pat tai, kad solidarioji atsakomybė taikoma, kai pagal neteisėtus veiksmus ir kilusią žalą saistočią priežastinio ryšio pobūdį nustatomas objektyvusis bendrininkavimas sukuria prasme, bei į šiuos nutarties 40 punkte pateiktus kasacinio teismo išaiškinimus, pabrėžtina, kad atsakovė (rangovė) ir trečiąjį asmenį (subrangovę) siejo bendri veiksmai dėl kilusių padarinių, t. y. tiek rangovė, tiek subrangovė savo neteisėtus veiksmus prisidėjo prie ieškovei atsiradusios žalos; taip pat jų abiejų subjektyvūs neteisėti veiksmai buvo susiję priežastiniu ryšiu su ieškovei atsiradusia žala. Dėl to spręstina, kad šioje byloje buvo visos pagal įstatymą nustatytos sąlygos, reikalingos rangovės ir subrangovės solidariajai atsakomybei kilti.

Dėl bylos procesinės baigties

42. Teisėjų kolegija, remdamasi tuo, kas išdėstyta, konstatuoja, kad šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas, nors ir remdamasis netinkamais teisiniais argumentais, tačiau bylą išsprendė iš esmės teisingai. Teisėjų kolegija nurodo, kad nagrinėjamoje byloje buvo pagrindas konstatuoti atsakovės ir trečiojo asmens bendrais veiksmais padarytos žalos nedalomumą ir šių asmenų veiksmų bendrumą objektyviaja prasme. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, kaip nukentėjęs asmuo, turėdama pasirinkimo laisvę, kuriam iš žalą padariusių asmenų reikšti reikalavimą dėl žalos atlyginimo bei reikalauti žalos atlyginimo, ieškinių reikškė rangovei kaip solidariajai atsakovei. Pažymėtina, kad subrangovė byloje dalyvavo kaip trečiasis asmuo, todėl turėjo visas galimybes gintis šioje byloje nuo pareikšto reikalavimo, jeigu toks ieškinyje būtų buvęs pareikštas.
43. Teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį, konstatuoja, kad teisinio pagrindo ją naikinti kasacinio skundo argumentais nenustatyta ([CPK 346 straipsnis](#) 359 straipsnio 3 dalis).
44. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip nesudarantys kasacinio nagrinėjimo dalyko, neturintys įtakos kitokio sprendimo byloje priėmimui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

45. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Pagal [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalies teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantis įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
46. Šiuo atveju, netenkinus atsakovės kasacinio skundo, konstatuotina, kad atsakovė neįėjo teisės į patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis). Tačiau tokią teisę turi ieškovė ir trečiasis asmuo.
47. Ieškovė prašo priteisti 3024,52 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Prašomas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimas neviršija teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalių dydžių 7, 8.14 punktuose nurodyto dydžio. Bylinėjimosi išlaidų realumą, pagrįstumą pagrindžiantys dokumentai teismui pateikti. Atsižvelgiant į tai, ieškovei iš atsakovės priteistinas bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.
48. Trečiasis asmuo Estijos bendrovė „OÜ AGIOEhitus“ prašo priteisti 3204,90 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Prašomas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimas neviršija teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalių dydžių 7, 8.14 ir 8.19 punktuose nurodyto dydžio. Bylinėjimosi išlaidų realumą, pagrįstumą pagrindžiantys dokumentai teismui pateikti. Atsižvelgiant į tai, trečiajam asmeniui iš atsakovės priteistinas bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.
49. Kasaciniame teisme išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo patirta, todėl jų atlyginimo klausimas nesprendžiamas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 13 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovei akcinę bendrovę „Vilniaus šilumos tinklai“ (j. a. k. 124135580) iš atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Unipresta“ (j. a. k. 302625612) 3024,52 Eur (tris tūkstančius dvidešimt keturis Eur 52 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

Priteisti trečiajam asmeniui Estijos bendrovę „OÜ AGIOEhitus“ (j. a. k. 10233248) iš atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Unipresta“ (j. a. k. 302625612) 3204,90 Eur (tris tūkstančius du šimtus keturis Eur 90 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Algirdas Taminskas

Egidija Tamošiūnienė